

Vadaskert vadnyugati állapotokkal

Erdőtulajdonos ismerősöm felkért, hogy készítsek értékelést „birtokaira”. Ismerve viszonyainkat, arra kértem, hogy térképekkel, üzemtervi kivonatokkal felszerelve nézzük meg az erdőt, s vegyük sorra azokat a szabályozásokat, törvényeket, amelyek befolyással vannak a földtulajdon, az erdő értékére.

Egy verőfényes februári napon autóba ültünk, s leutaztunk a „birtokra”. Menet közben tudakozódtam az erdőhasználatot gyakorló szervezet, az erdőbirtokosság működéséről, tulajdonosi összetételéről, a tapasztalatokról. Az erdőbirtokosság közel 300 hektáros, többségében elegyes tölgy és kőris, nyár, illetve akác fafajjal, ebből több mint 200 ha szántók, legelők, kaszálók és mocsaras területek közé ékelődik egy tömbben, a többi 30–40 ha-os vagy ennél kisebb egységekben, a látóhatáron belül helyezkedik el. Gyakorlatilag a család, a testvérek tulajdonában van az erdőbirtokosság 70–80%-a, a többi egyéni tulajdonos csupán néhány hektárral rendelkezik.

– Ki az erdőbirtokosság elnöke? – kérdezem a tulajdonost.

– Az első közgyűlésünkön az egyik kisebb tulajdonostársat választottuk ki, aki egy erdőszel meg is kezdte a gazdálkodást. Sajnos a fakitermelés és az azt követő felújítás nem igazán hozott üzleti sikert. A közgyűlésen kiderült, a fakitermelés bevétele nem fedezte az erdőfelújítási járulék, a kitermelés, az adminisztráció, az alkalmazott erdész munkabérének a költségeit. A korábbi elnök lemondott, a lemondásában döntő szerepe volt a többi kistulajdonosnak, akik azt állították, hogy alacsony áron adták el a rönköket. Később egy „szakértő” tulajdonostárs jelentkezett a társaság vezetésére.

– Bizonytalan vagyok, megbízhatom-e az új jelöltben? Ráadásul nem eredeti tulajdonos, hanem, mint mondja, ajándékba kapta a 4–5 ha-os birtokát!

– Hüm, ez valóban érdekes és ambíciózus tulajdonosi törekvés, úgy látszik, nem elég az „ajándék”, szeretné megszerezni a 300 ha feletti gazdálkodási jogot is, s eközben a tulajdonosi kötelezettségekből, a „véletlenül” bekövetkezett veszteségekből csupán másfél százalékban részt vállalni. Nem tanácsolom a tulajdonosi jogok ily módon való

önkorlátozását, hiszen ez az egyetlen lehetőség arra, hogy a meghatározó tulajdonosok védekezzenek a törvényekben foglalt, amúgy is súlyos kötelezettségekkel szemben.

Közben megérkeztünk, az autóútról földes útra kanyarodtunk, két–háromszáz méter után, a lapályhoz közeledve az átázott nedves talajon nem mehetünk tovább, gumicsizmát húztunk, s gyalog indultunk a birtok irányába. Az út menti nádasban takaros rendbe gyűjtött kékű sorakoztak, ahogy közeledtünk, a rakások között egy ember téblábolására lettünk figyelmesek.

A nádas nem tartozik az erdőbirtokossághoz? – kérdem az erdőtulajdonost. De igen, s a térképre mutatva megjelöli a szántó és a csatorna közötti, Gauss-görbével határolt mocsaras területet. Üdvözljük a nádaratót, s megkérdezzük, kinek a földjén arat. A tébláboló zavartan mond egy nevet, majd hozzászól, a vízügy engedélyével az árokpart rendbetételét, kitisztítását és nyári kaszálását is ő végzi. A kiegészítő tájékoztatásnak ekkor számunkra még nincs jelentősége, de tudhatjuk, a nád az erdőbirtokosság tulajdona. Alig egyedünk szóba, motor zúgására leszünk figyelmesek, egy metálszürke, csillogóan villogó krómozott, négykerék-meghajtású autócsoda könnyedén manőverezik a lápos, tengelyig érő fekete sárban. Zöld gyakorlóba öltözött férfi száll ki, a nyakát kíváncsian nyújtogató nő nyugton marad, a férfi magabiztosan csatlakozik hozzánk, a nádarató tájékoztat: a vállalkozó szeretné megvásárolni a nádat. Tovább állunk, semmit sem tehetünk!

Átmegyünk a csatornahídon, az erdővel határolt árokpart gondozott, az erdőszélen friss vágáslapok jelzik, hogy a kaszálóra behajló fák ágait levágták. Megyünk tovább, a terület egyre mocsarasabb, távolabb elhagyatott, gondozatlan gyümölcsös látszik, meglepetésemre a kerítés jó állapotban van. A nyárerdő szomorú képet mutat, évtizedek óta nem nyúltak bele, a méretes fák egymásra dőlve mennek tönkre, válnak ipari hasznosításra alkalmatlanná. Az út másik oldalán a tölgy- és kőriserdő hasonló képet mutat. A „romos” erdőkkel övezett utat kerítés zárja le. Kérdésemre az erdőtulajdonos tájékoztat, előttünk egy 400 ha-os vadaskert van, a kerítésen belül körülbelül 110 ha az erdő, eb-

ből több, mint 60 ha az erdőtulajdonosé. A kapun átmenni nem tudunk, lezárt terület, amit látni lehet, az egyáltalán nem megnyugtató, itt nem erdőgazdálkodás, s nem vadgazdálkodás, hanem intenzív állattartás folyik! Csendes szemlélődésünk közben vaddisznókonda elvonulását észleljük, az állatok fülében a tulajdonjog és az állategészségügy zöld színű bilétáival. A szögesdróttal védett kerítésre dőlve kérdezem az erdőtulajdonost:

– Mennyi bérleti díjat fizet a vadászati jog bérlője?

A tulajdonos kissé bizonytalanul, de sorjázza:

– 1997-ben átszabták a vadászterületet, a régi „disznóskertet” alapító társaság pozíciója meggyengült, az új, nagyhatalmú csapat közel tízezer hektáron szerezte meg a vadászati jogot, s elvette a kertet is. Bérleti díjat ez idáig még nem fizettek, különben is az éves bérleti díj csupán 80–100 Ft/ha, a 60 ha-ra öt–hatezer forint jut.

– Na, erről mi a véleménye?

– Erre térjünk vissza később, inkább azt kérdezem, hogyan működik a „disznóskert”?

– Hát ez is nagyon érdekes, a kertet működtető káéfté tulajdonosa egy német vadász!

– Ez a „disznóskert” jó üzlet, de a földtulajdonosokat, az erdőbirtokosságot ebből az üzletből törvényesen kizárták.

– Miért, a 300 ha-os erdőbirtokosság nem működtethet „disznóskertet”?

– Nem bizony, ezt nagyon ügyesen kifundálták, erdőgazdálkodni lehet kisbirtokon, de a vadászati jog gyakorlásához legalább 3000 ha-os nagybirtok szükséges.

– Mégis, hogyan működtetheti német tulajdonos a kertet?

– A vadászati törvény tiltja az alhaszonbérletet, de a vad védelmében kötelezi a vadászati jog tulajdonosát a jog gyakorlására vagy annak hasznosítására, ezáltal teszi törvényessé, legalizálja a kert működtető káéftét. Miközben a vadászati jog tulajdonosát törvény kötelezi a piaci áron való hasznosítására vagy a jog ingyenes gyakorlására, addig a földtulajdonosokat hermetikusan elzárták a piactól. A vadászati lobby a vad védelmének égisze alatt rendkívül erős monopólium a vadászati jog tulajdono-

sát, s nem a földtulajdonosokat juttatja jövedelemhez.

– Amint látom, a vadaskerti erdők sem vadgazdálkodással, sem erdőgazdálkodással nem hoznak jövedelmet.

– Valóban, jövedelmet egyik használati mód sem eredményez, a bevételhez jutás lehetőségétől megfosztották a vadaskerti erdők tulajdonosait, de a törvényalkotók arra is gondosan ügyeltek, hogy a vadászati jog monopóliumának költségeit az erdő tulajdonosaival fizetessék meg. Mire gondolok? A vadaskert sűrű vadállománya az erdőkben részben költséget jelentő károkat okoz komolyan azzal, hogy lelassítja az erdőállomány fejlődését, a jövőbeli pénzbevételek későbbi időpontokra esnek, így a jövedelem értéke is csökken, másrészt a vadak mozgása miatt az egyes fákat ért sérülések, kéreghántások gyakorisága rendkívül magas, a megtermelt faanyag ipari felhasználásra alig alkalmas, csak kevésbé értékes rost- és tűzifaként adható el. Amennyiben az erdőgazdálkodás kieső jövedelme teljes egészében a vadászati jog tulajdonosának zsebébe vándorol, akkor sajnos azt kell mondanom, a vadaskerti 60 ha erdőnek nincs gazdasági értéke, sőt olyan pénzügyi kötelezettség terheli, amely a dolgok jelen állása szerint az erdőbirtokosság többi erdeinek jövedelmét is hosszú ideig felemészti!

– Mi a megoldás? Tehetek-e valamit birtokaim értékének védelmében vagy adjam el?

– Ezt nem ajánlom, hiszen ebben a konstrukcióban a vásárlók egyedül a vadászati jog tulajdonosai lennének, akik nevenségesen alacsony érteken vásárolnák meg és később búsán haszonnal tovább adnák az erdőbirtokosság vadaskerti erdeit. Sajnos a vadvédelem égisze alatt hozott törvény nem csupán a bérleti díj meghatározását zárta ki a piacról, de az erdő- vagy földvásárlók körét is lényegében a vadászati jogok tulajdonosaira korlátozta. A jelenlegi törvényi szerkezet a vadászati üzlet profitmaximalizálását szolgálja. A korlátozott földforgalom és a hús százalékos piaci kamatláb mellett a bérleti jövedelem tökécsítésével a 60 ha vadaskerti erdő értéke 30 000 Ft, 500 Ft/ha. Az elmaradt haszon költsége azonban olyan jelentős, hogy évtizedek kellenek a vadaskerti erdők jövedelmezővé tételéhez!

– Ez lehetetlen, hiszen a kárpótlási liciteken többet fizettem érte!

– Hét–nyolc évvel a kárpótlást követően a szakemberek arra számítottak, hogy

a tulajdonváltást követően a szakmai törvények bátorítást adnak az egyéni gazdálkodás beindítására, megteremtik a piaci alapokon nyugvó földforgalom feltételeit, segítik az erdő termékeinek, a fatermékek és használati jogok piacosítását, piacra jutását, megbízható piaci információk rendszereket működtetnek, az adózás- és támogatáspolitikát a birtoknagyságot figyelembe véve alakítják stb. Sajnos az elmúlt időszak gazdaságpolitikai lépései nem az erdőbirtokok értékének emelését, hanem ennek ellenkezőjét, elértéktelenítését eredményezték. Az ipari, kereskedelmi vállalkozások morálja felett a verseny törvény őrökdi, számomra úgy tűnik, az erdő- és vadászati törvényeink csak a nagybirtoknak, a piaci monopóliumoknak adnak esélyt, ezek a törvények a vad és a természet védelmének égisze alatt semmibe vehetik a tisztességes verseny szabályait!

– Nem az erdő és tulajdonosa biztosítja a vad védelmének területi és környezeti feltételeit?

– Hát igen, a vadaskerti erdők védelmet, bűvhelyet, élelmet adnak a vadnak. Az erdőtulajdonos vagyonával járul hozzá a vad védelméhez, ennek sokkal nagyobb az értéke, mint bármelyik vadász „társadalmi” munkájának, kinek „villámlo botjától” ráadásul rettegnek a vadak. A csertölgyesen makkoltatott vadállomány szintén a vadaskertet működtető kéafte költségeit csökkenti, növeli profitját, pedig egykoron a makkoltatás is az erdőtulajdonos jövedelmét gyarapította.

– Mégis mi lenne a megoldás?

A 106 éves IUFRO-ról

Az IUFRO (Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetsége) egyike a legrégebb nem kormányzati szervezeteknek. Szerte a világon 700 tagintézménye van több mint 100 országban. 15 000 kutató munkáját fogja össze. Utóbbiak 276 kutatócsoportban és munkabizottságban fejtik ki tevékenységüket. Ezek közül vannak határozott szakterületre szakosodot-

Megállapodás Montrealban

Montrealban megszületett a megállapodás a génkezelt organizmusok biztonságos forgalmazásáról. A dokumentumot több mint 130 ország írta alá. A jegyzőkönyv a legmagasabb szintű ellenőrzés alá helyezi a génkezelt szervezeteket a

– A vadászat szórakozás, kikapcsolódás, a vadgazdálkodás üzleti vállalkozás a föld- és erdőhasználat egyik formája. A vadgazdálkodónak piaci árat kellene fizetnie a föld(/erdő)használatért, hiszen a vadászok (vadászszervekkel megáldott emberek) is piaci áron vásárolják a vadászat lehetőségét. A vadgazdálkodási tevékenységet, az üzletet kell törvényben úgy szabályozni, hogy a piaci szereplők, a föld(/erdő)tulajdonosok és a vadgazdálkodók egyenlő eséllyel, piaci módon kapcsolódjanak egymáshoz, s egyik fél se kerülhessen a másikkal szemben monopóliumhelyzetbe. Ha a törvény a piac egyik szereplőjét, a vadászati jog tulajdonosát kiválságos helyzetbe hozza, akkor ezzel kárt okoz a piac többi szereplőjének, s végső soron a természet biológiai egyensúlyát – beleértve a gazdálkodó embereket – is veszélyezteti, hosszú távon pedig növeli az egyensúly megbomlásának kockázatát!

Felhők gomolyognak az égen, a februári nap melege gyorsan elillan, visszafelé indulunk, de a kitisztított csatornapartot még megnézzük. Amit látunk, rögtön megmagyarázza a nádarat zavart mondatainak értelmét. Az árokpart kitisztításának, a gallyak nyelésének néhány frissen kidőlt méretes tölgy és kőris is áldozatul esett, a kár kb. 50–60 ezer Ft. Mindketten tudjuk, semmit sem tehetünk, de azzal tisztában vagyunk, hogy ezek a károk nem mérhetők azokhoz a milliókhoz, amit a vadászati törvény a vadaskerti erdőkben okoz.

Horváth Zoltán

tak, fafajra vagy témára specializáltak, de vannak földrajzi térségek szerint rendeződtek is. A szervezet legközelebbi világgkongresszusát a malaysiai Kuala Lumpurban tartja, ezen elsősorban globális problémák megoldására kívánják a résztvevők figyelmét irányítani.

Hivatkozás:

Mátyás Cs. (szerk.): Forest Genetics and Sustainability, Dordrecht–Boston–London, 1999.

Dr.hc.Dr. Szodfridt István

vetőmagoktól az állati takarmányokon át az emberi fogyasztásra szánt termékekig és a további feldolgozásra szánt élelmiszeripari alapanyagokig. Az aláíróknak jogában áll megtiltani az egészségre vagy a környezetre veszélyesnek ítélt génkezelt anyagok behozatalát. Minden ilyen vetőmag első importját külön államközi egyezménynek kell megelőznie.

(Élet és Tudomány)